

րկայ՝ « Կալեալ իւրով ձեռամբ զփոշւատն իւր՝ թօթափելով ասաց. « Եր. Ծե) : Նիկոլ եպիսկոպոսը տեսնելով որ Իլվովացիք չեն հաշտուում, և դատաւորները չեն բաց անում եկեղեցու դռները՝ դիմեց եղուիթ-ներին և այսպիսի ձեռագիր տուեց. « Ես Նիկոլայոս եպիսկոպոս Հայոց իմովս կամաւ միաբանեցայ ընդ եկեղեցւոյն Հռոմայ և մտի ի հնազանդութիւն փափին ամենայն հետեւելովքն իմովք, կա-տարել զամենայն հրամանս որք առ ի նմանէ » . (Եր. Ծե) :
(Կը շարտաւանդ) : Ե. Վ. Մ.

ՖԱԲՐԻՅԻՈՒՍ

ԴՐԱՄԱՅ ԵՐԵՔ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ .

(Ծ-բ-ն-է . Ա-բ-բ-բ . Բ . Է .) :

ՊԸՏԳԵՐ ԵՐԿՐՈՐԳ .

Ազաթայի սենեակը տանիքի տակ՝ աղքատ դատաւորութեամբ, Դէպի ձախ պա-տուհան. նոյն իսկ կողմում թարեք վարագուրով, Խորքումը դուռն ելնելու դուռ. դէպի աջ՝ Տ . Վ . օլմուտի սենեակի դուռն է : Պատուհանի մօտ սեղան՝ երեք աթոռ-ներով. կամոգի վերայ դրած է յետին կողմը՝ դրան մօտ մի քանի տնօթներ, քանի մի գրքեր, եւ փոքրիկ պատկեր :

ՏԵՍԻՆ, ՀԻՆԴԵՐՈՐԻ .

Քէթիւն. ՅԵՏԱՅ ԱԳԱԹԱ .

(Բեմի վերայ ոչ ոք չըկայ) :

Քէթիւն. (Դրսից ծեծումէ դուռը մի քանի անգամ) . Ազաթա . Տ . Հաերն : (Ներս է գալիս) . Նա տանը չէ : Դրասենեկից վաղուց նա գուրս է գնացել . . . Սպասեմ փոքր ինչ : (Նստումէ, խօսումէ կաս-կածանքով) . Կարելի է նա առաքինի կնոջ դեր է խաղում : (Երգումէ) .
Մայրիկ, հայրիկ մտիկ տուէք երեխային .

Նորան ամուսին կընդունիմ, ի՞նչպէս էք կամենում :

Ազաթա . (Ներս է գալիս, մտախորհ, նկատելով Քէթիւնին՝ անբա-ւականութեամբ) . Ինչո՞ւ համար է նա այստեղ :

Քէթիւն. (Հարունակումէ երգել) .

Այնպէս գեղեցիկ է : Երաւի .

Ահա մտիկ արէք, նայեցէք

Ի՞նչպէս նա սիրուն խօսումէ :

Ագաթա. (Մօտենումէ նորան), Դու դարձեալ եկե՞լ ես, Քէթիւէն.
 Քէթիւէն. (Աւերկենալով տեղից), Ո՛հ, Ի՛նչ երևելի տիկնոջ տես-
 ունիս, Ես էլ կարող եմ այսօր այդպէս երևելի տիկին լինել, ես եկե՞լ
 եմ վճարելու քեզ իմ պարտքս, (Փողերը գնումէ սեղանի վերայ).
 Ահա համարիր:

Ագաթա. Ես զարմացած եմ:

Քէթիւէն. Ինչո՞վ, Որ վճարումեմ իմ պարտքս:

Ագաթա. Այո՛, Այս դրամները վաղուց արդէն ես կորցրած էի հա-
 մարում. ես տուի քեզ այդ փողերը միայն նորա համար, որ այն մ-
 ջոցին շատ կարիք ունէիր:

Քէթիւէն. Նորա փոխարէն այժմ ես փողի պակասութիւն չունիմ
 այո՛, այո՛, (կատակերգական վսեմութեամբ), Համարեցէք, (Մօտենում
 պատի մօտ փոքրիկ հայելիին և մինչդեռ Ագաթա համարելով դրամները
 պահումէ կամօղի մէջ, Նա ուղղումէ սանգրած մազերը և երգումէ),

Իմ Կատարինէ թանկագին,

Դէ արի շուտով ինձ մօտ:

Ես տանջվումեմ սպասելով

Վաղուցուանից քեզ ինձ մօտ:

Ագաթա. Շնորհակա՛լ եմ քեզանից, (Մտիկ է տալիս նորա վերա-
 պաշումեամբ), Բայց ասա՛ ինձ, քեզ ո՞րտեղից են յանկարծ փողերը
 Դու այդպէս զարգարուած ես:

Քէթիւէն. (Փոքր ինչ յուզուած), Ո՞ր տեղից, (Աշխատումէ ժպտալ
 Շատ մի հարցնիլ, Մեր հաշիւը միմեանց հետ վերջացաւ, Համարելի-
 քո զծագոյն գեղեցիկ որդուն, Մնաս բարեաւ, (Հայելւոյ մօտից անցնե-
 լով՝ կանգնումէ և երգում),

Փոքր ինչ համբերիր

Շուտ քեզ հետ կըլինիմ:

Ագաթա. (Հանելով կամօղից գոգնոցը, կապումէ), Գնաս բարեա-
 լ Քէթիւէն:

Քէթիւէն. Դուրս եմ գնում, (անցնելով կամօղի մօտից՝ երգումէ)

Թանկագին կեանքի համար էլ

Ես կըլինիմ վստահ քո կինդ:

(Տեսնելով պատկերը դրած կամօղի վերայ), Այս ո՞ւմ պատկերն է
 ջահիլ տղայի պատկեր է, Քո ամուսնոյ նման չէ, Այլ կարելի է, վեր-
 ջապէս, և դու նոյնպէս . . .

Ագաթա. (Զայրանալով), Ի՞նչ, (Քէթիւէնը վախից վայր է ձգու-
 պատկերը. (Ագաթա աւելի հանգարտ կերպով), Ի՞նչ զարմանալի մը-
 քեր ունիս դու, Դուրս գնա:

Քէթիւէն. (Աշխատումէ ծիծաղել), Գնումեմ գնում, տիկին առա-
 քինի, Միայն աւելի բարեսիրտ եղիր, (Վառնումէ պատկերը գնելի
 տեղը):

Ագաթա. Այլ ևս ձեռք չըտաս նորան (աւելի հանդարտ), Թո՛ղ, Բէթիւէն. Դէ՛, կըթողնեմ: (Դուրս գնալու): Մնաս բարեհաւ: (Ար-
ն դրան մէջ՝ քաղցրութեամբ): Բայց դու, ճշմարիտ որ յիմար ես,
գաթա՛, այդպէ՛ս ամեն բանում խեղճութիւն ես քաշում:

Փողով կարելի է կշտանալ:

Իսկ անփող սովին մօտենալ:

(Յետ է գառնում): Դու այնպէս գեղեցիկ, բայց թղլ որդի ունիս
նա պէտքէ մենակ ցամաք հացով կերակրուի: Եթէ ես քո տեղն լի-
նի, քո ջահլութիւնով և գեղեցկութիւնով . . .

Ագաթա. (Բարկութեամբ): Դո՛ւրս այս տեղից:

Բէթիւէն: Ո՛հ, Վաղումէ դէպի դուռը, դուրս գնալով):

Փող ունեցողը միշտ կոպիտ է:

Առանց փողի, նոյնպէս կարելի է կոպիտ լինել:

(Հեռուից)

Ինձ համար մի և նոյն է, մի և նոյն

Ունիմ փող, թէ չունիմ՝ մի և նոյն:

ՏԵՍԻՆ, ՎԵՑԵՐՈՐԴ:

ԱԳԱԹԱ ՄԵՆԱԿ. ՅԵՏՈՅ ՀՈՒԳՕ, ԲԵՄԻ ԵՏԵՒԻՑ:

Ագաթա. (Հանդարտ): Թեթևամիտ արարած, ինչպէս ուրախ թըռչ-
նիկի պէս ծլվլումէ նա, առանց մտածելու: (Դառն կերպով ծիծաղե-
լով): Եւ նա ինձ բարի է ցանկանում. նա իմ հասակակից խաղըն-
կերներից ամենից լաւն է: Բայց նա այլ ևս այս պատկերիս ձեռք չի
ռալ (վեր է առնում և զննում): Ինչո՞ւ համար դրիւ եմ քեզ երեւե-
րի տեղում: Ինչպէ՛ս ես մօտիկ տալիս ինձ . . . : Ահա բոլորը՝ ինչ որ
նորանից մնացել է մօրաքրոջս . . . : Այսպէս էր մէկ ժամանակ իմ
հայրս. բարի, երիտասարդ, եւ ես նորան ինչպէ՛ս կըսիրէի, բայց նա
ասումէ՝ թէ խայտառակեց մեզ իւր վարքով: (Սարսափից դողալով՝
վայր է ձգում պատկերը: Դնելով պատկերը կամօղի վերայ՝ նստումէ
մօտը դրած աթոռի վերայ և ծածկումէ երեսը ձեռքերով): Այլ ինչ-
պէս լաւ է և քաղցր բարի ծնողներ ունենալ, նոցա աչքերի առաջը մե-
ծանալ և նոցանից սիրուիլ: Ա՛խ. ինչ երազ է: Մայրիկ, Բոլորը վեր-
ջացել է: Դու վաղուց ինքդ հրաժարուցիր ինձանից, իսկ ես երբէք
չեմ դառնայ դէպի քեզ: (Բռնի ետեւից լսվումէ մանկական ձայն, նա
յանկարծ վեր է թռչում և մօտենումէ լուսամուտին): Իմ որդու
ձայնը չէ՞ արդեօք: Ո՛չ, այս նորա գեղեցիկ ձայնը չէ: Միթէ բոլորովին
չի՞ վերադառնայ այսօր Տ. Վօլմուտ երեխայի հետ: Հուգօ, իմ քաղց-
րիկ զաւակս: Իմ գանձս. ո՞ւր ես դու. Գո մայրդ այստեղ է: Հաւա-
նական է, որ դու սովել ես խղճուկ (վեր է առնում վառարանից ըմ-
պանակը կաթով և դնումէ սեղանի վերայ): Ահա՛ կաթն էլ պատրաստ

է. եկ, եկ շուտով: (Հանումէ սեղանի արկղից սփռոցը, յետոյ զրգոյ դանակ, կտրտած հաց): Այո՛, մենակ հաց. անուշ անուշ կերակուրն ուտացնել քեզ փող չունիմ: (Առսամուտի մօտ): Դէ մի թողնիր ինձ մենակ այսպէս սեւ մտքերով: Ա՛խ, ինչպէ՛ս ես մենակ տխուր եմ, Հուգօ, առանց քեզ:

Հուգօ. Մայրիկ, մայրիկ:

Ագաթա. Հո՛ւգօ, իմ նազելի՛ մանկիկ որդեակ իմ:

ՏԵՍԻԼ ԵԹՔՆԵՐՈՐԴ.

ԱԳԱԹԱ, ՀՈՒԳՕ, Տ. ԱՕԼՄՈՒՏ.

Հուգօ. (Աւազումէ, Տ. ԱՕԼՄՈՒՏ գալիս է նորա ետեից): Ե՛ս եմ, մայրիկ:

Ագաթա. (Նորա առաջ ծունկ չոքելով՝ զրկումէ նորան): Ուղորդ այդ դո՛ւ ես: Մէկ անգամ էլ ինձ համբուրիր, դի՛ր թուշդ իմ թուշիս վերայ, ահա՛ այսպէս, Ինչպէ՛ս, իմ աղանեակս, դու տաք ես և այսպէս տաքացնումես իմ սիրտը, Ինչո՞ւ համար այսօր ուշ վերադարձաք տուն (նայելով Տ. ԱՕԼՄՈՒՏի վերայ, որ շտապով գլխարկը և թաշկինակը վեր առնելով՝ վազումէ իւր սենեակը): Ո՞րտեղ էիք դուք այդպէս երկար միջոց սողում, տ. խխունջ:

Տ. ԱՕԼՄՈՒՏ. (Աերադառնումէ ծիծաղելով): Տիկին խխունջ, (Յետոյ տխուր կերպով), Այդ խօսքը լաւ խօսք չէ. Եւ եթէ երբ և իցէ հասնի այն ժամանակը՝ երբ կարող լինիք ասել, թէ ես ձեր հրամանները դանդաղ եմ կատարում, ինչպէս խխունջ, — այն ժամանակ, նախ քան հասնիլս այդ օրին, ես ինքս կը հետաքննեմ ձեզանից: (Շուռ նըստումէ և աչքերը երկինքը ըարձրացնելով): Մի ըարկանաք: (Աւազումէ իւր սենեակը):

Ագաթա. (Աեր առնելով իւր որդուց գլխարկը և վերարկուն), Հո՛ւգօ, ահա այսպէս, հանուիր: Դու սոված ես, աղանեակս: (Հուգօ գլուխը շարժելով): Այդ ի՞նչ ծաղիկներ են գրպանումդ:

Հուգօ. Մայրիկ, այդ ծաղիկները ինձ տուեց մի պատուելի տիկին:

Ագաթա. Ի՞նչ կին:

Տ. ԱՕԼՄՈՒՏ. (Դուրս գալով իւր սենեակից առանց գլխարկի և թաշկինակի), Ի՞նչ գեղեցիկ կին էր այն տիկինը և ի՞նչ թանկագին շորեր էր հագել. նա մեզ հանգիպեց, երբ մենք այս տեղ էինք գալիս:

Հուգօ. Եւ ի՞նչպէս նա մտիկ էր տալիս ինձ վերայ, մայրիկ:

Ագաթա. Նիստ և կեր հոգեակս. (նստացնելով նորան սեղանի մօտ, տալիս է կտոր հաց և ըմպանակը կաթով, Հուգօն սկսումէ ուտել):

Տ. ԱՕԼՄՈՒՏ. Այո՛, երբ տեսաւ երեխային, նա կանգ առաւ: Ո՞վ Աստուած. պատկերը, ո՞ր զրի նորա պատկերը (վերստին վազումէ իւր սենեակը):

Հուգօ. Մայրիկ, ես տեսայ, որ տիկինը լալիս էր:

Ագաթա. Ի՞նչ բանի վերայ ես խօսում, հոգիս:

Տ. Աօլմուտ. (Աերադառնում է այցեւորին պատկերով): Այո՛ նորա աչքերում արտասուք կար, հաւատացնում եմ պատուովս և նա ինչպէս քաթան դժգոյն էր, (հիացած). բայց ինչպէ՞ս հագնուած էր, ինչպէս զարդարուած, նա հարցրեց ինձանից՝ թէ այդ ո՞ւմ երևեալ է, և, երբ ասացի . . .

Հուգօ. (Ըմպանակից քիչ կաթ խմելով): Այն տիկինը ինձ համբուրեց:

Տ. Աօլմուտ. Այո՛, նա համբուրեց նորան . . .

Հուգօ. Քայց ես չէի կամենում, որ նա ինձ համբուրէր. Եւ նա այնպէս ախ էր քաշում այն ժամանակ (Ագաթա. շուտ տեղից վեր է կենում) ինչո՞ւ համար դու վեր կացար, մայրիկ:

Ագաթա. (Ջանք անելով հանդարտ երևիլ): Աերջացրո՛ւ քո կաթի (Դառնալով դէպի Տ. Աօլմուտ): Էլ ի՞նչ ասաց այն տիկինը:

Տ. Աօլմուտ. Տիկինը հարցրեց յետոյ ձեր մասին. ես պատասխան տուի. «մենք խեղճ մարդիկ ենք, դուք այդ տեսնում եք»: Քայց ես սուտ չեմ ասում ձեզ վերայ, ոչինչ վատ բան չասաց նա. ես ասացի (յափշտակուած), որ դուք փառաւոր, հաղուազիւտ մայր էք. «ուղորդ որ նա խեղճ է, բայց աշխարհումը ո՛չ մի ազնիւ մայր նորա պէս բարի չէ»: Ես նորան պատմեցի էլի մի քանի բաներ:

Ագաթա. (Քիչ ժպտալով): Ի՞նչ սուտեր են:

Տ. Աօլմուտ. Ինչպէս նա ծանր ախ էր ում և յանկարծ շուտ եկաւ դէպի ինձ թիկունքով, հանեց գրպանից պատկերը և ինչ որ գրեց նորա վերայ մատիտով. «Տուէք երեսայի մօրը, ասաց տիկինը»: Ես ճանաչում եմ նորան. բարի եղէք նորա հետ և սիրեցէք նորան: Թո՛ղ տուէք ինձ մէկ էլ ձեռքը բռնեմ և ասեմ նորան՝ «Մնա՛ս բարեաւ և բախտաւոր լինիս»: Այդ միջոցին տիկինը տուեց նորան և իւր ծաղիկները. «Շնորհակալ եմ»: ասաց նորան Հուգօն. Այն ժամանակ տիկինը բաց թողեց մեզ (զգացմամբ) այնպէս հանդարտ և տխուր, որպէս թէ ինքն իրանը չէր. Ահա՛ և նորա պատկերը:

Ագաթա. (Առնում է կարդում է ինքն իրան): «Ես այս րոպէիս այստեղից գնում եմ և բոլորովին (Այդ միջոցին դուռը ձեռնում են):

Տ. Աօլմուտ. Դուռը ձեռնում են:

Ագաթա. (2ի լսում, նստում է յատակի վերայ Հուգօյի ոտների մօտ, օտում է հանդարտ). Հո՛ւգօ, նազելի՛ որդեակ իմ, ներիք ինձ. Ախ, պրեշումի և թաւիշի մէջ կարող էիր ման գալ և քնել հարուստ, փառեկ անկողնոյ մէջ, լաւ ուտել և խմել ունենայիր, կըծաղկէիր ինչպէս վարդ. իմ դժգոյն որդեակ, Քայց դրան չըկարողացայ համաձայնել. ախ, ներիք ինձ, ներիք:

Տ. Վօլֆուտ. (Վախենալով), Նազիկի տիկին Շտերն, մէկ մարդ է եկել և դուռը ծեծումէ:

Ագաթա. Ներս եկէք (տեղից կանգնումէ):

ՏԵՍԻՆ ՈՒԹԵՐՈՐԴ.

ՆԱԹՆ ԱՆՁԻՆՔ. ԲՕԼՔ.

Բօլֆ. (Մօտենումէ զայրացած, բայց աշխատելով զսպել իւր լարված գրութիւնը), Ներեցէք Տ. Շտերն, ես չէի ցանկալ ձեզ անհանգիստ անել:

Ագաթա. (Նայումէ նորա վերայ անփստահ), Դուք երբէք ինձ անհանգիստ չէք արել, Ի՞նչ բանով կարող եմ ծառայել ձեզ:

Բօլֆ. (Մօտենումէ նորան կիսաձայն), Տ. Բէյնգօլդ գնացել է:

Ագաթա. (Նոյնպէս կիսաձայն), Ես գիտեմ (ցոյց է տալիս նորա այցեխոսմանը):

Բօլֆ. (Վարդալուց յետոյ), Հըմ. ես չեմ ծածկի, որ փոքր ինչ ափսոսումեմ Տ. Բէյնգօլդին:

Ագաթա. (Ընդհատելով նորան ցրտութեամբ), Դուք նորան ներումէք, (Քարձրաձայն), Նեղութիւն կրէք. Տ. Վօլֆուտ, փոքր միջոց երեխայի հետ մնալ ձեր սենեակում:

Բօլֆ. (Հուզւոյի ձեռքը բռնելով, որ անցնումէր նորա մօտից), Խընդրեմ ձեզանից չուղարկել այս տեղից երեխային, Ես ցանկանումէի յատկապէս նորան տեսնել, Մի՛ կարծէք, որ ձանձրացնող եմ. միայն ջերմ կարեկցութիւնը դէպի ձեզ բերել է ինձ այս տեղի: (Զգացմամբ), Մի՛ նայէք ինձ վերայ այդպէս անփստահ, Ես միայն ձեզ բարի եմ կամենում:

Տ. Վօլֆուտ (Ջերմագին), Ձեր բարութիւնը Պ. Բօլֆ, յայտնի է բոլոր աշխարհին: (Ընդհատելով ձեռքով), Ի՞նչ ասացի ես, Ներեցէք ինձ, Մէ՛ որ չէր հարցնում իմ դատողութիւնս, իսկ ես խառնուեցի խօսակցութեան մէջ:

Բօլֆ. (Ժպտալով), Այդ ձեր բնութեան մէջ կայ, Տ. Վօլֆուտ, բայց մի շփոթուէք, այդ ձեզ է յարմարվում, Միայն երկու խօսք, Տ. Շտերն, (Ագաթա հրաւիրումէ նորան ձեռքով նստել), Շնորհակալ եմ ձեզանից, (Վանդնած), Մինչև այսօր ես գիտէի միայն ձեր մասին, թէ կատարելով ձեր պարտաւորութիւնները՝ դուք պատիւ էք բերում իմ գործարանիս: (Ագաթա ցամաք շնորհակալութիւն է անում գլուխը կոացնելով), Բայց այժմ այն խօսակցութիւնից յետոյ (Ճիգն թափելով) այնպէս յուզուած եմ, որ յիշաւ չըզդիտեմ, թէ ինչպէս յայտնեմ . . . Ես սասանուածի պէս եմ, Տ. Շտերն:

Ագաթա. (Մեղմ), Խնդրեմ նստէք:

Բօլֆ. (Նստումէ), Ես ապշած եմ ձեր կեանքի հետ պատերազմելու վերայ. Ի՞նչպէս հաստատ և անսասան կերպով յառաջ էք տանում

այդ պատերազմը, եւ ձեր կեանքի մէջ փորձած շատ դառնութեան հետ (Տ. Վօլմուտ այս խօսքերը լսելուն պէս արտայայտուեւ իւր համաձայնութիւնը), դուք դեռ չըջապատած էք ներկայումս զրկանքներով, Ձեր ամուսինը ձեզ բան չըթողեց իւր մահից յետոյ (Ագաթա, որպէս թէ պատասխան տալու փոխանակ նայումէ իւր որդու վերայ)։ միայն երեխայ, ի հարկէ սիրելի՛ երեխայ, բայց նա էլ այնպէս դժգոյն է և թոյլ իւր հասակին նայելով . . . ներեցէք, քանի՞ տարեկան է նա։

Տ. Վօլմուտ. (Արագ ընդհատելով), Աեց տարեկան է, պ. Բօլֆ, (ճածկումէ ափով բերանը և նայումէ Ագաթայի վերայ, որպէս թէ ներողութիւն խնդրելով)։

Բօլֆ. (Դառնալով գէպի Տ. Վօլմուտ հեզնաբար), Ընորհակալ եմ ձեզանից, (Ծանրութեամբ), ես գտնում եմ, որ տարիքների չափ նա ի զարգացել, Ձեր ստացած միջոցներով հեշտ չէ պահել երկուսին (նայումէ չորս կողմը) և այս բնակարանը փոքր սենեակով ննջարանի համար . . . (աշխատումէ ծածկել իւր յուզմունքը, ժպտումէ), Խոստովանվում եմ, որ թէպէտ դուք բնակում էք մեր տանը, բայց այս բնակարանում ձեզ անկարելի է պաշտպանել ձեր որդու առողջութիւնը։

Տ. Վօլմուտ. Դորա հետ և լուսամուտների առաջը ցնոտ բակ . . . (Չօքելով), Ա՛խ ներողութիւն եմ խնդրում . . .

Բօլֆ. Ընորհակալ եմ ձեզանից . . . Բացարձակ ասեմ ձեզ, Տ. Ըտերն, ես կարծում եմ առաջարկել ձեզ, այսինքն աւելի ձեր որդու համար . . . Այս տեղ կենալը նորան կըտկարացնի, Ինչպէս մենակ ազապ տղամարդի համար, չափազանց ընդարձակ է մեր տունը, ես ունիմ երկու երեք բոլորովին ազատ սենեակներ, լուսամուտներով գէպի պարտէզը, գրասենեակի մօտ, որի մէջ դուք պարապում էք, Այդ սենեակները պահարան եմ շինել, ուր ցրում եմ զանազան ցեղից վնասուած մանր մուներ իրեր, որոնք միակերպ յարմարութեամբ կարող են շարունակ փչանալ այս բնակարանում ել, ես շատ ուրախ կըլինիմ, եթէ դուք վճռէք փոխել միմեանց հետ մեր բնակարանը։

Ագաթա. (Ընդհատելով հազիւ ծածկելով իւր անվստահութիւնը), Դուք շատ քաղցրասիրտ էք պ. Բօլֆ, ես ձեզանից շատ շնորհակալ եմ, բայց ես կարող չեմ վճարել ձեր առաջարկած բնակարանի վարձը։

Բօլֆ. Ներեցէք, դուք մոլորվում էք . . . ես արդէն աւելացրի ձեր ռոճիկը ձեր ծառայութեանց համապատասխան, որովհետեւ ձեր ծանր պարտաւորութիւնները վարձատրվում էին շատ սակաւ ռոճիկով, Նեղութիւն կրէք նայել այդ տոմսակի վերայ, որի մէջ նշանակուած են ձեր նոր բնակարանի մուտքը և ծախքը, և եթէ պէտք լինի ձեզ աւելի վճարել, այն ժամանակ էլի մի բան կըմնայ ձեր ռոճիկից որով կարելի կըլինի, որ ձեր որդու թշնմը պարարտանան և թարմանան, Մի՛ այդպէս տխուր նայէք ինձ վերայ, և համաձայնեցէք մաքուր սրտով։

Ագաթա. Ներեցէք ինձ, (Վերէ կենում մօտենումէ նորան և ասում յուզմունքով, կիսաձայն), Ասացէք ո՞ւմ կողմից էք անում ինձ այդպիսի առաջարկութիւնը:

Բօլֆ. (Նոյնպէս կիսաձայն), Ինչպէ՞ս կասկածոտ էք դուք, բայց ես հասկանումեմ ձեզ, Հաւատացէք ինձ, որ ես ճշմարիտը կասեմ:

Ագաթա. (Նոր մտիկ տալով նորա երեսին, ակամայ յուզուած ձայնով), Այո՛, ես հաւատումեմ ձեզ:

Բօլֆ. Եթէ ես ասեմ, թէ ձեր մայրը ոչինչ չըզիտէ իմ առաջարկութեան մասին, բայց թէ ես ինձ պարտք եմ համարում տալ ձեզ ուրիշ բնակարան, դուք այն ժամանակ ինձ կըհաւատա՞ք:

Ագաթա. (Զգածուած), Այո՛, ես ձեզ հաւատումեմ:

Բօլֆ. Շնորհակալ եմ ձեզանից, (Բարձրաձայն), Ինձ մօտ արի ջահիլ տղամարդ, (Հուզօ վտաճ մօտենումէ նորան, Բօլֆը բռնումէ նորա ձեռքը և յետոյ նստացնումէ իւր ծնկան վերայ), Վամենո՞ւմես դու մեծ ու ուժեղ մարդ դառնալ, Հո՞ւզօ, (Հուզօ գլխով է անում), Վամենո՞ւմես ապրել բարձր, ընդարձակ սենեակներում, որտեղից երևումէ լուրջ այգին և ուր ոչոք ուրիշ մարդ չի բնակում. կամենո՞ւմես այն այգիումը խաղալ միշտ՝ ինչպէս ձեր այգում. երբ ուզենաս, Վամենո՞ւմես արդիօք, իմ տղամարդ:

Հուզօ. Այո՛, կամենումեմ, բայց ինչո՞ւ դու չասացիր, թէ և Տ. Վօլմուտն էլ կապրի մեզ հետ:

Բօլֆ. Նա էլ նոյնպէս պիտի ապրի ձեզ հետ, խաղալու է քեզ հետ ինչպէս հիմա: Մենք ի՞նչ կանենք առանց նորան:

Տ. Վօլմուտ. (Զըզիտէ թէ ինչ անէ յուզմունքից, դնումէ երբեմն ձեռները կուրծքի վերայ, երբեմն ծածկումէ երեսը), Ո՞վ բարի մեծահոգի, պ. Բօլֆ, Ի՞նչ օրուայ համար ապրեցի ես — այսպիսի հին սպիտակամազ պառաւս:

Բօլֆ. Ես տեսնումեմ ձեր խօսքերից, որ դուք համաձայն էք, Բայց ի՞նչ կասէ մեզ քո մայրիկը, իմ խղճո՞ւկ երեխայ . . .

Ագաթա. (Աչքերումը արտասուք), Ո՛հ, պ. Բօլֆ, (բռնումէ նորա ձեռքը կիսաձայն), Ա՛խ, ի՞նչ ասեմ ես, Ես ձեզ չեմ հասկանում... չեմ հասկանում կեանքը, նորան, որ ինձ մայր է կոչվում, ես պատասխան տուի՛ւ ո՞չ. ոչինչ չեմ կամենում քեզանից, Այժմ՝ դուք առաջարկումէք օգնութիւն, ինձ համար օտար մարդ, և Աստուած թեղադրումէ ինձ ասիլ ձեզ այո՛, ես շնորհակալութեամբ ընդունումեմ ձեզանից օգնութիւն, (Սաստիկ շարժուած), ես պէտք է . . .

Բօլֆ. (Նորան ընդհատելով. բարձրաձայն, ձեւացնումէ իրր նորա խօսքերին պատասխան է տալիս), Դուք ճշմարիտ էք ասում նախ քան ձեր որոշումը թողնելու հին բնակարանը՝ ձեզ հարկաւոր է տեսնել նորը, այդ հասկանալի է, Զննեցէք այժմէն իսկ, եթէ ձեզ հարկաւոր է, առէք ձեզ հետ և Տ. Վօլմուտին և ձեր օրգուն. իմ ծառան ձեզ ներքևու-

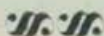
մը սպասումէ և կառաջնորդէ: Իսկ ինձ թոյլ տուէք այս տեղ մնալ մէկ րոպէ (ժպտալով) նոյն իրերի օգտի համար, որոնք պէտք է տեղափոխուեն այստեղ: Եւ եթէ դուք համաձայն էք, հէնց եզուց կարող ենք տեղափոխուել: (Կիսաձայն): Ինչո՞ւ համար էք սխմում իմ ձեռքը: Ես արդարեւ ոչ մի բան չեմ զոհաբերում, բայց ձեզ հոգևով փոխոսումեմ և յարգում բոլոր սրտովս:

Ագաթա. (Սաստիկ յուզուած ծածկումէ ձեռքով աչքերը, յետոյ իջեցնումէ ձեռքերը սրտի վերայ և հեռանումէ լուռ ու մունջ (ընդհատ ձայնով): Երթանք Հուգօ. երթանք: (Գնումէ նորա հետ):

Տ. Վօլմուտ, (Մօտ է վազում Բօլֆին և համբուրումէ նորա ձեռքը, յառաջ քան նա ժամանակ է գտնում ձեռքը յետ քաշել. իսկ յետոյ համբուրումէ նորա և միւս ձեռքը): Այս իմ կեանքի ամենաբախտաւոր օրն է, նորան ես երբէք չեմ մոռանալ (արագ դուրս է գնում):

(Երբեք-իւրի)

(Թարգմ.) Զ. Տէր Զարարեանց:

(Հանգուցեալ Մեղրոյ Թաղեալեանի Բանաստեղծութիւններէց)

ՄԻ ՄՈՌԱՆԱՐ.

Մի՛ մոռանար քաղցրիկ որդեակ.
Լսաց մայր իմ, յերգ անուշակ.
Մի՛ մոռանար, յորժամ հեռի
Պանդխտիցիս յօտար երկրի:
Մի՛ մոռանար, երբ մօլենին
Քեզ առ ի մեղս շաւիղ հորդեն,
Մի՛ մոռանար՝ երբ ի յանցանք
Մղիցեն քեզ կիրք և փորձանք:
Մի՛ մոռանար, երբ յաղօթից
Հաղբք հեշտութեանց որսասցեն
Ղքեզ,
Մի՛ մոռանար՝ ի մատաղ տիս:

Այլ մշտապէս մտածեա՛ զիս.
Տես, իմ որդեակ, որքան գթով
Անմեղ փից քոց հսկեցի ես:
Մի՛ մոռանար, երբ ձեռք մահուն
Զայս կափուսցեն աչքեր ի քուն
Շուրջ հնչեսցեն հովք հիսպե-
րեան՝
Պամ ծածկիցեն խորք զիմ տա-
պան.
Ո՛ր հասակ քեզ, կամ ո՛ր վիճակ
Մի՛ մոռանար զիս՝ իմ որդեակ: